

Inhoud

Foreword IX

Noot van de auteurs XI

Inleiding XIII

- 1 Theorieontwikkeling in de verpleegkunde 1**
  - 1.1 De ontwikkeling van het verplegen tot een zelfstandig beroep 2
  - 1.2 De ontwikkeling van de verpleegkunde als zelfstandige wetenschap 4**
  - 1.3 Conceptuele modellen en de betekenis voor de verpleegkunde 6
  - 1.4 Verpleegkundige modellen in Nederland 7
  - 1.5 Verpleegkundige modellen en professionalisering 9

- 2 Het Neuman Systems Model: theoretische fundamenten 11**
  - 2.1 Inleiding 12
  - 2.1 Systeemtheorie 13
  - 2.2 Stress-copingtheorie 17
    - 2.2.1 Stress 17
    - 2.2.2 Taxatie 18
    - 2.2.3 Coping 21
  - 2.3 Preventietheorie 22

- 3 Het Neuman Systems Model: vertaling en bewerking 25**
  - 3.1 Stellingen als uitgangspunten 26
  - 3.2 De concepten 27
    - 3.2.1 De mens 27
    - 3.2.2 De omgeving 31
    - 3.2.3 Gezondheid 34
    - 3.2.4 Verpleegkunde 35
  - 3.3 De onderlinge samenhang 36

- 4 Het Neuman Systems Model: toelichting en uitleg 39**
  - 4.1 Holisme 40
  - 4.2 Het cliëntsysteem: de vijf variabelen van de mens als individu 42
  - 4.3 De interne, externe en gecreëerde omgeving van de mens als individu 48
  - 4.4 Gezondheid en ziekte op basis van energiehuishouding 52
  - 4.5 Preventie als basis voor verpleegkundige zorg 54

- 5 Het Neuman Systems Model: nader uitgewerkt 57**
- 5.1 Inleiding 58
  - 5.2 De spirituele variabele: aandacht voor levensbeschouwing en zingeving 58
  - 5.3 De gecreëerde omgeving: beleving en beïnvloeding van de werkelijkheid 65
  - 5.4 Wederopbouw en herstel: de eigen rol en het proces van de cliënt 73
  - 5.5 Interactie met de omgeving: stigmatisering als omgevingsstressor 81
- 6 Het Neuman Systems Model: verpleegkundig proces 87**
- 6.1 Het verpleegkundig proces op basis van het Neuman Systems Model 88
    - 6.1.1 De diagnostische fase 88
    - 6.1.2 De fase van het vaststellen van doelen en interventies 91
    - 6.1.3 De fase van het bereiken en vaststellen van resultaten 92
  - 6.2 Protocol voor gegevensverzameling en interventie 92
  - 6.3 Toelichting op het protocol 96
  - 6.4 Benaderingen van het gebruik van het Neuman Systems Model 99
    - 6.4.1 De attitudebenadering 99
    - 6.4.2 De instrumentele benadering 100
- 7 Het Neuman Systems Model: praktijkvoorbeelden 101**
- 7.1 Het individu als cliëntstelsel 103
    - 7.1.1 Behandeling op de intensive care 103
    - 7.1.2 Herstel na behandeling borstkanker 113
    - 7.1.3 Crisissituatie in de sociale psychiatrie 122
    - 7.1.4 Psychoserecidief bij vrouw uit Afrika 130
    - 7.1.5 De gedragscoach in de ouderenzorg 139
  - 7.2 Meerdere individuen als cliëntstelsel 150
    - 7.2.1 Het gezin als cliëntstelsel 150
    - 7.2.2 De groep als cliëntstelsel 153
    - 7.2.3 De sociale leefgemeenschap als cliëntstelsel 153
    - 7.2.4 De nationale bevolking als cliëntstelsel 154
- 8 Het Neuman Systems Model: raamwerk voor wetenschappelijk onderzoek 157**
- Jacqueline Fawcett*
- 8.1 Inleiding 158
  - 8.2 Richtlijnen voor onderzoek op basis van het Neuman Systems Model 158
  - 8.3 Voorbeelden van op het Neuman Systems Model gebaseerd wetenschappelijk onderzoek 159
    - 8.3.1 Literatuuronderzoek op basis van het Neuman Systems model 159
    - 8.3.2 Ontwikkeling meetinstrument op basis van het Neuman Systems model 160

- 8.3.3 Een beschrijvend kwalitatief onderzoek 162
- 8.3.4 Correlationeel onderzoek op basis van het Neuman Systems Model 163
- 8.3.5 Experimenteel onderzoek op basis van het Neuman Systems Model 165
- 8.3.6 Een mixed methods-onderzoek 167
- 8.4 Conclusie 170

9 Het Neuman Systems Model: de verbetering van de kwaliteit en veiligheid van zorg 171

- 9.1 Inleiding 172
- 9.2 Het Neuman Systems Model en kwaliteitsverbetering 172
  - 9.2.1 Past het Neuman Systems Model bij de visie en cultuur? 172
  - 9.2.2 Het Neuman Systems Model en kwaliteitsmodellen 174
  - 9.2.3 Het Neuman Systems Model en patiëntveiligheid 175
- 9.3 Het Neuman Systems Model en kwaliteitsverbetering in de organisatie 180
  - 9.3.1 Het Neuman Systems Model en evidencebased practice 180
  - 9.3.2 Het Neuman Systems Model en klinisch (verpleegkundig) redeneren 181
  - 9.3.3 Het Neuman Systems Model en verpleegkundig leiderschap 183
- 9.4 Het Neuman Systems Model en teamfunctioneren 184
  - 9.4.1 Het Neuman Systems Model en multidisciplinaire samenwerking 184
  - 9.4.2 Het Neuman Systems Model als instrument voor teamanalyse 186
- 9.5 Het Neuman Systems Model en de invoering van het model 186

10 Het Neuman Systems Model en ontwikkelingen in de zorg 191

- 10.1 Inleiding 192
- 10.2 Recente ontwikkelingen in de Nederlandse zorg 192
- 10.3 Aansluiting bij veranderende visie op zorg 196
- 10.4 Gebruik van andere modellen en theorieën binnen het Neuman Systems Model 201
- 10.5 Het Neuman Systems Model en aansluiting op nieuwe ontwikkelingen in de zorg 207
  - 10.5.1 Probleemgedrag bij dementie; een interdisciplinair behandelperspectief (STIP-methode) 207
  - 10.5.2 Nieuwe GGZ en het therapeutisch proces 212
  - 10.5.3 Nieuwe GGZ en de bijdrage van het Neuman Systems Model 220
- 10.6 De toepasbaarheid van het Neuman Systems Model 223

Neuman Trustees Group 227

Literatuurlijst 229

Over de auteurs 236

Bijlagen

- Bijlage 1 Basic assumptions/propositions 238
- Bijlage 2 Het verpleegproces schematisch weergegeven 240
- Bijlage 3 Vormgeving van preventie als interventie 243
- Bijlage 4 Richtlijn voor de ontwikkeling van een taxatie- en interventie-instrument 244
- Bijlage 5 Het protocol schematisch weergegeven 245
- Bijlage 6 Sleutelbegrippen 247
- Bijlage 7 Checklist diagnostiek voor de sociaalpsychiatrische verpleegkunde 250
- Bijlage 8 Instrument voor de praktijkondersteuner van de huisarts – GGZ (POH-GGZ) 255

Register 264